

*Teritorijos tarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V.Kudirkos ir S.
Gaudėšiaus gatvių Šilalėje medžių ekspertizė*

Parengė

RITA GOLIAKOVIENĖ

Želdynų ir želdinių nepriklausoma ekspertė

Atestato Nr. (26)-NŽE-15

Klaipėda

2025-02-24

TURINYS

1. Aiškinamasis raštas.....	1- 10 psl.
1.1.Įvadas, situacijos apibūdinimas, išvados.....	1 - 3 psl.
1.2. Numatytų šalinti želdinių būklės vertinimo lentelė.....	4 - 6 psl.
1.3 Želdinių fotofiksacija.....	7-10 psl.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

ĮVADAS

Medžių ekspertizė atlikta vasario 19 -23 d.d. **Šilalės** mieste, numatyto rekonstruoti miesto skvero ribose, tarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus ir gatvių, Šilalės raj. savivaldybės užsakymu, dėl UAB „Ecomas“ prašymo leisti šalinti 22 vnt. saugotinių medžių pagal projektą. Papildomai pateikta: rekonstruojamo skvero planas, išsami skvero medžių būklės vertinimo analizė, atlikta A. Davenio ir projektuotojų parengtas numatytų šalinti medžių bei krūmų nr.: 6,8,9,10,13,14,19,23,24,35,36,37,42,43,46,49,53,55,62,64,68,70,81-91,92 trumpas būklės aprašas. *Ekspertizės metu - vasario pabaiga – konstatuota medžių augavietės situacijos ypatumai, akivaizdūs medžių kamienų pakenkimai, fizinė jų būklė, neįvertinant medžių lapijos būklės.*

SITUACIJOS APIBŪDINIMAS

Projektuojamas skveras yra Šilalės miesto centre, apsuptas iš trijų pusių gana intensyvaus transporto gatvių ir vienos - V. Kudirkos – pėsčiųjų gatvės. Skveras aprėmintas akmenine atramine sienute, kadangi yra skvero ir gatvės (šaligatvio) aukščių skirtumas. Skveras yra įgilintas vidutiniškai 60 (50) cm, daugiausiai - ties Dariaus ir Girėno gatve. Visų medžių būklė yra apibūdinta A. Davenio tiriamajame darbe. Senieji medžiai yra keletas nepatenkinamos būklės, keli pavojingos būklės, o vidutinio amžiaus liepos ir klevai yra buvę netinkamai nugenėti bei augantys pablogintom augimo sąlygom (aprėminti betoninėm trinkelėm, paliekant apie kamieną 1,0 kv.m atviro grunto salelę). Skurdžiau, lyginant su liepom, atrodo klevai. Bet, pašalinus keletą pavojingai augančių medžių, sutvarkius kai kurių senųjų medžių lajas, pagal arboristo A.Davenio rekomendacijas, skvere likusieji medžiai galėtų sėkmingai toliau augti ir atlikti tokias svarbias aplinkos gerinimo funkcijas.

Skvere esantis paminklas Dariui ir Girėnui numatomas perkelti į kitą vietą. Paminklo aplinkuma apsodinta vakarinės tujos žemaūge forma, vakarinės tujos forma „Aurea“ ir keliais paprastojo kadagio dekoratyvinės formos sodinukais (viso 11 vnt.)

Bandymas nedidelę erdvę su brandžiais medžiais pertvarkyti naujai, įrengiant takus, komunikacijas, apšvietimą ir t.t. reiškia neišvengiamą medžių gyvavimo sąlygų pabloginimą, o dažnai ir pagreitintą jų žūtį, nes daugiau ar mažiau pažeidžiamas medžių šaknynas. Medžių šaknyno apimtis, galimus jų pažeidimus turėtų įvertinti ir projektuotojai, tada mažiau medžių pažeidimų būtų ir objektų statybų metu.

Šio projekto pagrindinis ir lemiamas jo sėkmės trūkumas yra netinkamas žemės paviršiaus projektinių aukščių suformavimas, užpilant gruntu beveik visų medžių kamienus 3 - 40 cm. Toks projektavimas gali pražudyti visus likusius medžius. Medžio apsaugos statybų metu įstatyme pabrėžiama, kad medžio altitudė ties šaknies kakleliu gali kisti maksimum 5 cm (7.13. nepakeisti daugiau kaip 5 cm (virš ar žemiau) natūralaus grunto lygio prie medžio šaknų kaklelio ir iki 2 m atstumu nuo medžio kamieno).

Šiuo atveju, projektuojant skverą, turėjo būti išsaugota (naujai įrengta) atraminė sienutė su laipteliais, kad medžiai po skvero rekonstrukcijos galėtų augti tokiam pat aukštyje, kaip ir prieš

tai. Medžių užpylimas papildomu gruntu, net ir padarant šulinėlius ties kamieniu, nėra skatinamas, nes didžioji dalis šaknų vystosi žemės paviršiuje, kur daugiausia kritulių, maistingų medžiagų ir deguonies. Dėl to nepageidaujamas nei grunto užpylimas, nei trypimas, nei suplūkimas medžio pomedyje, juolab tranšėjų kasimas ir pan. Kiti neigiami medžio gėrovei faktoriai, netinkami požeminių komunikacijų, dangų įrengimo atstumai nuo medžių kamienų.

Medžių esamos ir projektuojamos žemės paviršiaus altitudės

Medžio nr. plane	Esama medžio altitudė	Projektuojama altitudė	Skirtumas (užpylimo H) cm	Medžio nr. plane	Esama medžio altitudė	Projektuojama altitudė	Skirtumas (užpylimo H) cm
3	102,29	102,35	6	79,80	102,24	102,35	11
5	102,16	102,05	-10	69	102,10	102,25	15
11	102,40	102,60	20	72	101,90	102,10	20
15	102,37	102,55	18	73	102,02	102,05	3
16	102,32	102,65	33				
18	102,06	102,40	34				
25,26	101,99	102,05	6				
33	102,35	102,70	35				
47,48	102,31	102,70	39				
56,57	102,17	102,50	33				
59	102,27	102,65	38				
63,53	102,15	102,40	25				
66	102,23	102,35	12				

IŠVADOS

1. Reiktų taisyti projektinius sprendinius, siekiant išsaugoti medžių augavietes tokioje pačioje žemės paviršiaus altitudėje kaip iki projekto.
2. Šalinti kamieninio puvinio pažeistus, neperspektyvius medžius nr.6, 9,10,13,14, 23,24, 42, 43?, 55, 62.
3. Senieji klevai nr. 64,70 turėtų būti išsaugoti, su arboristų pagalba sutvarkant lajas.
4. A. Davenis rekomendavo šalinti (iš ekspertuojamų medžių) tik nr. 23,24,42 ir 43. Medžius nr. 55,62,64,70 galima ir išsaugoti, galima ir šalinti. Kai kurios arboristo A.Davenio rekomendacijos yra kiek klaidinančios: rašoma išsaugoti medį (nr.55,62,70,64), arboristiškai sutvarkant medžio lają ir apačioj prierašai – galima šalinti. Neaišku - ar šalinti, ar išsaugoti? MBI (medžio būklės indeksas) prie daugelio medžių rašomas 4 (t. y.- būklė bloga), bet rekomenduojamas medžio sanavimas. Neaišku, kaip projektuotojai pasirinko šalinamus medžius, tur būt, atsižvelgdami į medžio būklės indekso įvertinimą, o ne į pastabas, kad medį rekomenduojama arboristiškai tvarkyti, nes medis dažnai būdamas kad ir blogos būklės, prižiūrimas, dar gali augti daug metų.
5. Labai gaila, kad projektuotojai dažnai vardan formalių projektinių sprendimų aukoja senuosius medžius. Medžiai auga dešimtmečiais, padeda žmonėms išlikti šiais sunkiais, pilnais klaidingų įtakų laikais. Želdynų projektavimo darbus privalėtų atlikti (projekte dalyvauti) kraštovaizdžio architektai, turintys atitinkamą tokių projektų rengimo atestatą.

| *Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė*

6. Liepos nr. 35,36,37,49 auga prie šaligatvio ir atrodo niekam netrukdo, nėra kritiškai pažeistos, sulaiko labai daug nuo gatvės sklindančių teršalų, tai kam jas reikia šalinti? Liepa nr.46 pagal projektą atsiduria vejoje, nėra kritiškai pažeista ir turėtų būti paliekama.
7. Nr.43 – baltažiedė robinija, įrašyta į invazinių augalų sąrašą, bet čia jai negresia išplisti, jinai labai atsparus medis, augantis sunkiom miesto sąlygom, kaupia azotą, kuriuo gali naudotis ir kiti augalai, todėl galėtų toliau sėkmingai augti, bet aišku, priklausomai nuo situacijos, jos statuso, gali būti ir neatlyginamai pašalinta.
8. Paprastieji senieji klevai nr. 53, 64, 70 turėtų būti paliekami, stengiantis labai nepažeisti jų šaknyno ir arboristiškai tvarkomi kaip seni vertingi, įdomūs medžiai.
9. Eksperto numatytų šalinti želdinių būklės vertinimo lentelėje pateikta esamų medžių vertinimas, rekomendacijos tvarkymui, atsižvelgiant tik į medžio fizinę būklę ir galimas pasekmes. Šiuo atveju pateiktas užbaigtas projektas ekspertą kaip ir įpareigoja prisitaikyti prie suformuotų architektūrinių sprendinių, nes reikia įgyvendinti projektą. Toks nesavalaikis medžių ekspertizės pateikimas nepadedą ieškoti optimesnių projektinių sprendimų. Tinkamas želdinių vertinimas ir ekspertizė (jei to reikia) turi būti atliekami projektavimo stadijoje, siekiant išvengti galimų klaidų.

Ekspertizė atlikta remiantis Aplinkos ministerijos išleistais įstatymais želdinių tvarkymui

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽELDYNŲ ĮSTATYMAS (Nr. XIV-199)

ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ BŪKLĖS EKSPERTIZĖS ATLIKIMO TVARKOS APRAŠAS (LR Aplinkos ministro 2021 09 16 d. įsakymo Nr. D1-540 redakcija)

ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ INVENTORIZAVIMO IR APSKAITOS TAISYKLĖS (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-5)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO 2008 M. BIRŽELIO 26 D. ĮSAKYMO NR. D1-343 „DĖL ŽELDINIŲ ATKURIAMOSIOS VERTĖS ĮKAINIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO 2023 m. rugpjūčio 23 d. Nr. D1-289 (I ir II priedai)

KRITERIJAI, PAGAL KURIUOS MEDŽIAI IR KRŪMAI, AUGANTYS NE MIŠKŲ ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖJE, PRISKIRIAMAI SAUGOTINIEMS (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 206 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 30 d. nutarimo Nr. 521 redakcija).

DĖL ŽELDINIŲ APSAUGOS, VYKDANT STATYBOS DARBUS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010-03-15 įsakymas Nr. D1-193

Naudotasi Šilalės raj. savivaldybės administracijos pateikta medžiaga:

Medžių būklės ir augaviečių vertinimo in situ konsultacinio pobūdžio išvada (aut. A. Davenis)

Medžių fizinė būklė įvertinta 5 balų skale (vadovaujantis želdinių atkuriamosios vertės įkainių 2 priedu)

1– gera, 2– patenkinama, 3 – nepatenkinama, 4 – bloga, 5 – žuvęs želdinys.

NUMATYTŲ ŠALINTI ŽELDINIŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

Medžio Nr.	Augalo pavadinimas	Amžius	Aukštis m	Kamieno diametras 1,3m H cm	Fizinė būklė 1-5	Pastabos	Rekomendacijos tvarkymui
1	2	3	4	5	6	7	8
6	Europinė liepa - <i>Tilia europea</i>	~70	13-14	31	2-3	Labai apribota medžio augimo erdvė-auga tarp betoninių trinkelų, 1kv.m salelėj.Buvo nugenėta iki 4,5m H. Ataugusi. Yra drevė.	Šalintina dėl projektinių sprendinių
8	Europinė liepa	~70	13-14	48	2-3	Auga kaip ir liepa nr.6. Projekte atsiranda projektuojamo žalio ploto ribose. Kamienne yra nekritinių defektų-formuojasi drevė.	Išsaugoti
9	Europinė liepa	~70	13-14	32	2-3	Auga kaip ir liepos nr.6,8. Nupjautos šakos vietoje formuojasi drevė	Šalintina dėl projektinių sprendinių
10	Paprastasis klevas - <i>Acer platanoides</i>	70-80	14	48	3-4	Ant kamieno daugybiniai puviniai, nupjauta stora skeletinė šaka. Neperspektyvus	Šalinti
13	Paprastasis klevas	~80	19-20	52	3-4	Nupjautos storos skeletinės šakos,vietomis nuo kamieno atšoka žievė, Auga tarp trinkelų, prie pat atraminės sienutės	Šalinti, kaip blogos būklės
14	Paprastasis klevas	80-90	20	47	3-4	Labai išgenėtas, aukštai iškelta laja, praradęs sveiko medžio išvaizdą. Nuo kamieno atšoka žievė	Šalinti, kaip blogos būklės
19	Paprastasis klevas	~100	22	61	3	Išlūžusi stora šaka, laja nesimetriška. Reikalingas arboristinis medžio tvarkymas.	Palikti ir tvarkyti lają
23	Paprastasis klevas	~100	23	76	3-4	Išpuvęs kamienas, Netekęs dalies skeletinių šakų. Pavojingas	Šalinti

24	Paprastasis klevas	~100	20	57	3-4	Išpuvusi dalis kamieno, daug pašalintų skeletinių šakų. Pavojingas	Šalinti
35	Europinė liepa	~80	18	39	2-3	Auga prie atram. sienutės, kamienas kiek defektuotas, bet atitinkamai išgenėjus, galėtų likti. Būklė patenkinama	Palikti augti, genėti
36	Europinė liepa	80	18	34	2-3	Buvusi nugenėta, ataugo kelių kamienų, deformuota laja, bet būklė patenkinama	Palikti augti, genėti
37	Europinė liepa	70-80	19	41	2	Būklė nebloga.	Medį palikti augti, genėti
42	Uoginė obelis – <i>Malus baccata</i> (penki kamienai)	25	3,5	5-6	2-3	Netinkamai suformuota, nesaugoma	Galima šalinti (palikti)
43	Baltažiedė robinija – <i>Robinia pseudoacacia</i> (2 kamienai)	~40	16	34,34	2	Invazinė rūšis	Galima šalinti, palikti (pagal poreikį)
46	Europinė liepa	90-100	23	52	2	Buvusi labai nugenėta, ataugo netaisyklinga, daugiakamiene laja, bet būklė patenkinama	Išsaugoti, tvarkyti lają
49	Europinė liepa	~80	19	46	2-3	Yra drevė kamiene, bet medis gali toliau gyvuoti	Išsaugoti, tvarkyti lają
53	Paprastasis klevas	~100	23	57	2	Vizualiai sveikas medis	Išsaugoti
55	Europinė liepa	~80	19	44	3-4	Išlūžusi didelė skeletinė šaka, viršuje 5m H, medis neatitaisomai defektuotas	Šalintinas
62	Paprastasis klevas	~150	23	73	3-4	Apimtas puvinio, matomi augantys grybai ant kamieno	Šalinti. Natūralioje aplinkoje galėtų likti, bet miesto aplinkoje gana pavojingas
64	Paprastasis klevas	~150	23	75	3	Yra puvinio požymių, bet medis dar yra gana tvirtas	Išsaugoti, tvarkyti lają
68	Europinė liepa	~40	12-13	24	2-3	Yra apačioje pažeistas kamienas, bet liepa gydos	Išsaugoti

Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė

70	Paprastasis klevas	~150	22-23	67	2-3	Senas, gražus klevas. Turi kamieno defektų. Tvarkyti lają.	Išsaugoti
81-82	Vakarinės tujos forma „Aurea“ - <i>Thuja occidentalis</i> (2 vnt.)		0,8-1,0		1	Pakankamai dekoratyvūs augalai, yra kiek apdžiūvusių šakų	Šalinti, neatsodinant į kitas vietas. Augalai gana dideli, problematiška bus juos persodinti, kad išliktų dekoratyvūs. Įdėtas darbas gali neatnešti naudos.
83-86 89-91	Vakarinės tujos žemaūgė forma (7 vnt.)		0,6-0,7		2		
87-88	Paprastojo kadagio – <i>Juniperus communis</i> dekoratyvinė forma (2 vnt.)		~1,8-2,0		2-3		
92	Darželinis jazminas- <i>Philadelphus coronarius</i> – krūmas	~20	2.5		1-2	Krūmas neblogos būklės, reiktų kiek praretinti, išpjaunant senas ir visai jaunas šakas.	Galėtų išlikti

Pastabos: kadangi medžiai buvo vertinami žiemą (be lapijos), kai kurie medžiai (*liepos*) gali neatitikti tikslaus rūšies pavadinimo. Šiuo atveju pateiktas pavadinimas – *europinė liepa*.

Medžių lajos tvarkymas (genėjimas) turėtų būti vykdomas profesionalių arboristų.

Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė

ŽELDINIŲ FOTOFIKSACIJA

Liepa nr.6		Liepa nr. 8	
			
Liepa nr.9		Paprastasis klevas nr.10	
			
Klevas nr.10	Klevas nr.13		Klevas nr.14
			
Klevas nr.14	Klevas nr.23		Klevas nr.24

Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė

			
Klevas nr.24		Liepa nr. 35	
			
Klevas nr.19			Liepa nr. 36
			
Liepa nr. 36	Liepa nr. 37		Obelis uoginė nr. 42

Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė

			
Robinija nr.43	Liepa nr. 46		Liepa nr. 49
			
Liepa nr. 49	Klevas nr.53		Liepa nr.55
			
Klevas nr.62		Klevas nr.64	

Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė

			
Klevai nr.62 ir nr.64 abipus tako	Klevas nr.68		
			
Klevas nr.70	Dekoratyviniai augalai prie Dariaus ir Girėno paminklo nr. 81-91		Darželinis jazminas nr. 92
			

| *Teritorijostarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje, medžių ekspertizė*

--	--	--	--

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Kiti
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Teritorijos tarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, V.Kudirkos ir S. Gaudėšiaus gatvių Šilalėje medžių ekspertizė
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-02-24 Nr. -
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2025-02-24 Nr. B2-595 (5.13 Mr)
Pasirašymo, tvirtinimo, vizavimo paskirties parašą (-us) sukūrusio (-ių) asmens (-ų) pareigos, vardas (-ai), pavardė (-ės), data	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	0
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas ir parašas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema „Kontora“
Dokumento nuorašo parengimo data ir jį parengęs darbuotojas	2025-02-27 Aušra Etminienė